

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

Adéu-siau i gràcies!

està associada als trastorns d'ansietat, i pot convertir-se en una droga recurrent per aquells que la pateixen.

No jugaré a filosofar sobre conceptes que poden esdevenir complexos, contradictoris i a vegades confosos. I segurament em farien dir més d'una estupidesa.

M'agradaria creure, com Ortega i Gasset, que "viure és trobar-se en un món no hermetic, sinó que ofereix sempre possibilitats. El món vital es compon en cada instant per mi en poder fer això o allò altre, no en haver de, fer per força, això i només això. La vida, però, sempre està al bell mig d'unes circumstàncies [...]. Viure és viure aquí, però l'aquí i l'ara son rígids, incanviables, però amplis". Gran explicació, com sempre fa el mestre madrileny.

Chi lo sa, el nostre món ens sotmet a un exercici diari extrem de supervivència, a una extraordinari esforç de superació de la nostra fragilitat. De vegades un se sent immers en el més arbitrari dels caos, i en l'atzar, sense possibilitat d'alliberament, si no és amb la mort. Tots hem vist i hem sofert els que s'han quedat pel camí, com ara Basquià. És allò el que ell volia? El seu "riu de la vida" era tan curt per decisió pròpia? Les seves circumstàncies el van empènyer a la seva fi? Tenia altres opcions? Tenim el que va dir quan va ser entrevistat per Becky Johnston i Tamara Davis el 1985: "B.J.: Si sobtadament algú li digués que li queden només vint-i-quatre hores de vida, què faria en aquestes vint-i-quatre hores?"

J.M.B.: No ho sé, passar l'estona amb la meva mare i la meva xicota, em sembla".

Jean-Michel Basquià ens ha deixat amb aquesta estranya sensació de cavalcar dia a dia amb la mort. *

A mics lectors: ha arribat el moment de cloure la meva col·laboració en aquesta secció del diari. Durant 36 anys d'escriure un article setmanal a la premsa, n'he publicat uns 1050 en tres rotatius: *Diari de Barcelona* (1974-1976, 1990-1991), setmanari *El Món* (1981-1984) i *Avui* (des de 1991). Crec que era l'Espinàs que va acceptar d'escriure una columna diària però no hauria acceptat d'escriure'n una cada setmana. Ho devia trobar més difícil: ell era i és periodista i, com deia Pla, el periodista veu el món en forma d'article. Però jo no sóc periodista i els primers anys del *Diari de Barcelona* vivia angoixat tota la setmana pensant en l'article. Després n'he anat aprenent, no hauria calgut sinó!; però més del noranta per cent han sigut fruit de moltes hores i mesos i anys; i tot, a la vora de les meves altres obligacions: les classes a la universitat, la investigació i la direcció de projectes.

La pràctica de l'article setmanal m'ha proporcionat diversos beneficis clars: m'ha ensenyat a escriure i m'ha fet viure contínuament obert i alerta a la lingüística catalana i universal, a llegir i escoltar les opinions dels col·legues; però també m'ha impedit d'arrepapar-me en el sagrat clos de la lingüística pura o massa

pragmàtica (els problemes gramaticals, els barbarismes, etc.), i he hagut d'estar atent a les vicissituds polítiques, socials i literàries del poble que parla la llengua de què m'ocupava. Avui, fruit d'aquest exercici d'anys, estic completament convençut de dues coses: primera, que si una llengua no ens serveix per crear-hi comunicació i bellesa, ¿de què ens serveix?, no té futur; i segona, del lligam inextricable entre poble, individu i llengua: una llengua no pot ser digna i mantenir-se si qui la parla no viu amb dignitat i confiança i si el poble que la té com a patrimoni no és lliure sinó que viu subjugat, com nosaltres, durant segles a un Estat que sempre ens ha sigut hostil. No són poca cosa, doncs, els guanys. L'esforç ha valgut la pena. Sempre i d'arreu m'han arribat veus de col·legues, d'amics, de desconeguts de tota mena que m'han encoratjat fent-me veure que la secció els era útil. Moltíssimes gràcies, legió de lectors més o menys anònims: els qui escrivim no fórem res sense vosaltres, no existiríem o ens col·lorçaríem aviat.

Però és llei de vida: cal donar pas als més joves, que tenen molta més empena i més informació (i molta més facilitat d'obtenir-ne amb les noves tècniques) i veuen la vida de la llengua de més a prop, sense els

nostres encarcaments. Afortunadament hi ha des de fa mesos i anys més d'un col·lega que barrina amb molta preparació i molta gràcia sobre aquesta llengua, que és inexhaurible, com ho és tota ciència: cada generació renova els punts de vista i la metodologia de tot allò que toca, i gràcies a això podem avui llegir més bé que ahir els grans poemes homèrics o la Bíblia, podem escurtar amb menys mitologia el passat històric, podem «llegir» amb més claredat les excavacions d'Empúries, podem veure la llengua sota prismes ja molt diferents dels que tenien / teníem als anys seixanta-setanta del segle passat. I això no és sinó un gran signe de civilització i d'esperança. Deia l'Iu Forn, que va plegar també d'escriure en aquest diari fa uns mesos, que darrere meu en vindrà un altre, i un altre, perquè la vida continua, i el que és passar passar, no passa mai res de més transcendent, encara que les premses i els reclams dels mitjans de comunicació i dels polítics de vegades sembla que ens volen posar l'ansia i la por al cos.

Apa, lectors, a continuar fidels als mitjans escrits o dits en català, a continuar gaudint dels comentaris lingüístics que els especialistes voldran anar-nos proporcionant. I moltíssimes gràcies. *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Hodiern?

Al discurs que Pompeu Fabra va pronunciar l'any 1924 com a president de l'Ateneu Barcelonès llegeixo la llista de tasques ciclòpies que la generació de Fabra va emprendre per transformar la llengua catalana en una eina moderna i eficaç. Impressiona la tossuderia i el rigor que traspua el projecte: "Examinar un per un tots els mots, les significacions de cada mot, totes les construccions i frases fetes de la llengua actual, a fi de descobrir-ne tots els castellanismes i incorreccions..." L'estudi de la llengua antiga hi és invocat, però sempre amb els ulls fets en el futur. Fabra posa l'èmfasi en la llengua moderna amb una paraula que crida l'atenció, perquè és una de les poques del discurs que avui percebem com un arcaisme: "Estudiar pregonament la llengua antiga i els parlars *hodierns*". *Hodierns*? Vet aquí un adjectiu derivat d'avui (d'hui) que volia dir "del dia d'avui, del temps present" i que, tanmateix, ha quedat atrapat en el passat. En desús. Una paradoxa, doncs, que un terme destinat a tractar amb el present immediat perdi el tren. Altrament, *hodiern* hauria pogut desenvolupar un nou sentit relacionat amb l'AVUI. Gairebé com un gentilici d'aquest diari. *

L'ULL DE L'AGULLA
DANIEL BOADA